

Lapsen tuen paikalliset linjaukset (asiantuntijalomake)

Tällä arviointityökalulla arvioidaan seuraavan laatuindikaattorin toteutumista:

Paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty siten, että ne turvaavat kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen ja varmistavat, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki tuodaan lapsen oppimisympäristöön.

Tällä arviointityökalulla varhaiskasvatuksen johto, asiantuntijat ja päiväkodin johtajat voivat arvioida varhaiskasvatuspalveluidensa inklusiivisuutta ja tuen järjestämistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaan inklusioperiaatteen mukaisesti kaikilla lapsilla on oikeus osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta. Palvelun järjestäjän ja tuottajan näkökulmasta varhaiskasvatuksen tehtävä on tunnistaa lapsen yksilöllinen tuen tarve ja tukea lasta moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön keinoin. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana ja siirryttäessä perusopetukseen.

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Varhaiskasvatuksen järjestämistä vastaava kunta tekee hallintopäätöksen yleisestä (tukipalveluiden osalta), tehostetusta ja erityisestä tuesta ja tukipalveluista myös yksityisten palveluntuottajien osalta. Kunnan vastuulla on määritellä tuen antamisen paikalliset toimintatavat, vastuut ja käytännöt. Lisäksi järjestäjän on seurattava ja arvioitava annettavan tuen vaikutuksia ja riittävyttä.

Työkalun avulla varhaiskasvatuksen johto, asiantuntijat ja päiväkodin johtajat voivat arvioida tuen järjestämisen periaatteita kuten menettelytapoja, joilla varmistetaan tuen nopea ja tasavertainen saatavuus kaikille lapsille ja perheille. Väittämällä arvioidaan tuen järjestämisen vastuuta sekä tuen tarpeen tunnistamiseen, toteuttamiseen ja vastaamiseen liittyviä resursseja. Arvioinnin kohteena ovat myös yleisen, tehostetun ja erityisen tuen hallintopäätökseen liittyvät menettelytavat sekä tuen järjestämisen arviointi ja kehittäminen. Lisäksi väittämällä arvioidaan tukeen ja inklusioon liittyvän osaamisen kehittämistä sekä huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön toteutumista.

Esimerkkejä väittämistä:

- Olemme sopineet toimintatavoista, joilla varmistetaan lasten tuen tarpeisiin vastaaminen välittömästi tuen tarpeen ilmetessä.
- Tuen toteuttamisen rakenteet ja niihin liittyvät vastuut ja tehtävät päiväkodeissa on selkeästi määritelty.

- Tuen järjestämisen käytännöt ja periaatteet yleisessä, tehostetussa ja erityisessä tuessa on selkeästi määritelty.
- Lasten oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa-aikaista tai kokoaikaista opetusta ja konsultaatiota toteutuu lain edellyttämällä tavalla.
- Meillä on selkeät menettelytavat huoltajien kuulemiseksi ennen tuen päätöksen tekemistä.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- Miten inklusiiviset arvot ohjaavat varhaiskasvatuksen johtamista ja päätöksentekoa? Miten me toteutamme ja kehitämme inklusiivista toimintakulttuuria?
- Miten kuntamme toimintakäytännöt ja resurssit mahdollistavat inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja lapsen tuen toteuttamisen?
- Millaista tietoa lasten tuen tarpeista (esim. arviointikäytänteet, tilastointi) kerätään ja miten tietoa hyödynnetään palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä?
- Miten varhaiskasvatuksen eri ikäryhmät (esim. alle 3-vuotiaat) on otettu huomioon tuen järjestämisessä?
- Miten perheiden kuuleminen ja osallisuus on varmistettu suunniteltaessa inklusiivisen varhaiskasvatuksen palveluita ja lapsen tuen prosesseja?

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Päivi Pihlaja (Itä-Suomen yliopisto), Riitta Viitala (Jyväskylän yliopisto) ja Mari Saha (Tampereen yliopisto).